

VÁCLAVOVI KOPECKÉMU

Bratislava 9. marca 1948

Slovutný pán minister!

Podľa správ, ktoré mi oznámili súdruhovia zasadajúci v hospodárskych i kultúrnych ustanovizniach v Prahe, chystá Tvoj rezort zákon o znárodnení všetkých tlačiarňí. Obraciam sa na Teba vo funkcii správcu kultúrnych vecí slovenských, ale aj vo funkcii správcu Matice slovenskej s týmto upozornením:

Matica slovenská môže vykonávať svoje nepochybné veľké a užitočné kultúrne poslanie bez väčšej štátnej podpory len preto, lebo má zabezpečenú hospodársku základňu v modernej tlačiarňi v Turč. Sv. Martine, v Neografii. Vláda už aj doteraz ocenila význam Matice slovenskej tým, že udelila výnimku z povinnosti zaplatiť dávku z prírastku na majetku, čo sa týkalo zrovna matičnej Neografie. Upozorňujem Ťa na tento hospodársky fundus Matice pre úvahy o konštrukcii zákona o znárodnení tlačiarenských podnikov. Myslím, že by bolo dobre uvážiť a rozhodnúť sa takto:

1. Ak zákon pripustí výnimku z pravidla znárodnenia tlačiarenských podnikov, v prvom rade nech ostáva Neografia v majetku Matice slovenskej.

2. Ak zákon nepripustí nijakú výnimku a všetky tlačiarenské podniky u nás sa znárodnia, treba už teraz myslieť

a) na finančné zabezpečenie činnosti Matice slovenskej z verejných prostriedkov,

b) na takú zmluvu Matice slovenskej so znárodnenou Neografiou, podľa ktorej Neografia prednostne bude vyhotovovať matičné časopisy a publikácie, aby publikačná činnosť Matice slovenskej neviazla novými opatreniami na poli grafického priemyslu.

Keď Ti oznamujem tieto hľadiská, činím tak preto, aby pri konštrukcii zákona, resp. dôvodovej správy k nemu, mohlo sa myslieť aj na prípad tak všeobecne

prospešný, ako je prípad matičnej Neografie. Prosím, aby si dal príkaz prizerať sa takýmto prípadom; mám dojem, že ich bude viac na poli československého grafického priemyslu.

Srdečne Ťa zdraví

Tvoj
L. Novomeský

Charakt. V. Kopeckého pozri v I. zv. str. 229.

V ten istý deň posielala Novomeský odpis tohto listu V. Širokému a prosí ho, aby on, prípadne jeho kancelária „pri akomkoľvek rokovaní o znárodnení grafického priemyslu mal na mysli prípad v liste uvedený“.

2. IV. 1948 V. Kopecký oznámil Novomeskému, že „podľa pripravenej osnovy o znárodnení grafického priemyslu nebude možno pripustiť výnimku, aby tiskárna Neografie zostala v majetku Matice slovenskej. Vzhľadom k poslaniu a významu Matice slovenskej bude preto nutno urobiť taková opatrenia, aby znárodnená Neografia sloužila predovšetkým a prednostne vydavateľskej a publikačnej činnosti Matice slovenskej. Toto opatrenie bude nutno proviesť ihneď po schválení osnovy zákona o znárodnení polygrafického priemyslu v ÚNS, event. po vydaní príslušného provádzacieho nariadenia. Pokiaľ pôjde o finančné zabezpečenie činnosti Matice slovenskej, bude treba túto otázku riešiť zvlášť.“

Ako vidieť, minister informácií odmietol prvú možnosť a len zopakoval návrhy poverenika školstva pri druhej možnosti. Aká bola skutočnosť? Zákomom č. 123 z r. 1948 bol polygrafický priemysel znárodnený, v tom aj martinská Neografia. Maticu slovenskú finančne zabezpečili dotácie zo štátnej pokladnice.